

Predicting the Quality of Life Based on Conscientiousness with the Mediation of Adaptation in Orphan and Abandoned Adolescents in Tehran Province

Soltan Tabar Shahabeddini Mohaddeseh¹, Jahangir Pantea^{2*}, Niknam Masoomeh³

1- PhD Student in Family Counseling, Department of Counseling, Faculty of Education and Counseling, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Rudehen, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Counseling, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Rudehen, Iran.

3- Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Counseling, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Rudehen, Iran.

Corresponding author: Jahangir Pantea, Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Counseling, Rudehen Branch, Islamic Azad University, Rudehen, Iran.

Email: Jahangir_pantea@yahoo.com

Received: 17 Nov 2022

Accepted: 18 March 2023

Abstract

Introduction: Adaptation is a continuous process during which a person's social learning experiences satisfy his psychological needs. It seems that through conscientiousness, one can satisfy needs and achieve quality of life. The purpose of the present study was to predict the quality of life based on conscientiousness with the mediation of adaptation in orphan and abandoned adolescents in Tehran province.

Methods: Descriptive-correlation research method and the statistical population of the present study included 1639 neglected and abused teenagers living in quasi-family centers in Tehran province in 2018, out of which 258 were selected by convenience sampling method. Research instruments include demographic questionnaire, "World Health Organization Quality of Life Questionnaire", "NEO Five-Factor Inventory" and "Adjustment Inventory for School Students". The validity of the instruments was measured using content validity using a qualitative method and reliability using the internal consistency method by calculating Cronbach's alpha coefficient. SPSS. 24 and Amos. 24 software were used for data analysis.

Results: The total path coefficient between conscientiousness and quality of life ($P < 0.01$, $\beta = 0.157$) was positive and significant at the 0.01 level. The direct path coefficient between adaptation and quality of life ($P < 0.01$, $\beta = 0.258$) was negative and significant at the 0.01 level. The direct path coefficient between conscientiousness and adaptability ($p < 0.01$, $\beta = 0.342$) was negative and significant at the 0.01 level. The indirect path coefficient between conscientiousness and quality of life ($P < 0.05$, $\beta = 0.088$) was positive and significant at the 0.05 level.

Conclusions: Quality of life is predicted based on conscientiousness with the mediation of adjustment in orphan and abandoned adolescents. It is suggested to the coaches and teachers to include the principles of conscientiousness in the lessons and training of children and teenagers, especially the orphan and abandoned adolescents in order to improve their adaptation and quality of life.

Keywords: Adaptation, Quality of Life, Conscientiousness, Orphan and Abandoned, Adolescents.

پیش بینی کیفیت زندگی بر اساس وظیفه‌شناسی با میانجیگری سازگاری در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست استان تهران

محدثه سلطان تبار شهاب‌الدینی^۱، پانته آجهانگیر^{۲*}، مژگان نیکنام^۳

۱- دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

۲- استادیار، گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

۳- استادیار، گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

نویسنده مسئول: پانته آجهانگیر، استادیار، گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
ایمیل: Jahangir_pantea@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۸/۲۶

چکیده

مقدمه: سازگاری فرایند پیوسته‌ای است که طی آن تجربیات یادگیری اجتماعی شخص، موجب ارضای نیازهای روانی وی می‌گردد. به نظر می‌رسد، به وسیله وظیفه‌شناسی می‌توان به ارضای نیازها پرداخت و به کیفیت زندگی دست یافت. هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی کیفیت زندگی بر اساس وظیفه‌شناسی با میانجیگری سازگاری در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست استان تهران بود.

روش کار: روش پژوهش توصیفی - همبستگی و جامعه آماری پژوهش حاضر شامل نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست ساکن در مراکز شبه خانواده استان تهران به تعداد ۱۶۳۹ تن در سال ۱۳۹۸ بودند که از میان آن‌ها تعداد ۲۵۸ تن به روش نمونه برداری در دسترس انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه جمعیت شناختی، "پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت"، (World Health Organization Quality of Life Questionnaire) "سیاهه پنج عاملی نئو" (NEO Five-Factor Inventory) و "سیاهه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه" (Adjustment Inventory For School) (Students) بود. روایی ابزارها با استفاده از روایی محتوا به روش کیفی و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ اندازه‌گیری شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای اس پی اس نسخه ۲۴ و آموس نسخه ۲۴ استفاده شد. **یافته‌ها:** ضریب مسیر کل بین وظیفه‌شناسی و کیفیت زندگی ($\beta=0/157, P<0/01$) مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر مستقیم بین سازگاری و کیفیت زندگی ($\beta=-0/258, P<0/01$) منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر مستقیم بین وظیفه‌شناسی و سازگاری ($\beta=-0/342, P<0/01$) منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر غیرمستقیم بین وظیفه‌شناسی و کیفیت زندگی ($\beta=0/088, P<0/05$) مثبت و در سطح ۰/۰۵ معنادار بود.

نتیجه‌گیری: کیفیت زندگی بر اساس وظیفه‌شناسی با میانجیگری سازگاری در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست پیش‌بینی می‌شود. به مربیان و معلمان پیشنهاد می‌شود اصول وظیفه‌شناسی را در دروس و آموزش‌های کودکان و نوجوانان به ویژه نوجوانان بدسرپرست و بی سرپرست به منظور ارتقای سازگاری و کیفیت زندگی‌شان بگنجانند.

کلیدواژه‌ها: بدسرپرست، بی سرپرست، سازگاری، کیفیت زندگی، وظیفه‌شناسی، نوجوانان.

مقدمه

نوجوانی (adolescence) دوره ای از رشد انسان است که تحولاتی عمیقی در ساختار جسمانی و روانشناختی فرد رخ می دهد (۱). تغییرات ساختاری و روانشناختی که در دوران بلوغ برای نوجوانان رخ می دهد یک بحران اساسی رشدی محسوب می شود (۲). دوره نوجوانی در واقع مرحله گذار از دوره کودکی به بزرگسالی و جوانی است و سلامت نوجوانان و جوانان، با توجه به اینکه درصد زیادی از جمعیت هر کشور را تشکیل می دهند از اهمیت بالایی برخوردار است (۳). خانواده، نخستین کانون گرم و هسته اولیه همه سازمان های اجتماعی است. پرورش فرزندان از وظایف خانواده است و اگر در این رابطه هر گونه خللی وارد شود، ممکن است مشکل بی سرپرستی حادث شود. بی سرپرستی بیش از آنکه مشکل فردی تلقی شود، معضل اجتماعی است. در شرایط کنونی نیز همزمان با افزایش معضلات و آسیب های اجتماعی تعداد این کودکان در معرض آسیب نیز رو به افزایش است (۴).

نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست، افرادی هستند که کمتر از ۱۸ سال سن دارند (۵)؛ این کودکان از اصول تربیتی و همچنین حضور روانی و حمایت های والد یا والدین اصلی خود در خانواده محروم بوده اند (۶) و چنین تخمین زده شده که ۱۴۰ میلیون نوجوان بی سرپرست و بدسرپرست (orphan and abandoned adolescents) در سراسر جهان وجود دارد (۷). فقر مالی، از دست دادن والد یا والدین، اعتیاد والد یا والدین به مواد یا هر ماده دیگر اعتیادآوری، ابتلاء والد یا والدین به بیماری های مزمن جسمانی و لاعلاج، مشکلات روان پزشکی، پیگرد قانونی و زندانی شدن از جمله عواملی است که موجب بی سرپرست یا بدسرپرست شدن کودکان می شود (۸). مطالعه کودکان ایرانی نشان داد ۱۰ درصد کودکان به دلیل فوت والدین، ۵ درصد به دلیل بیماری صعب العالج، ۵ درصد به دلیل مفقودالایر بودن والدین و یا نداشتن صلاحیت، ۱۰ درصد بنا به حکم محاکم قضایی، ۲۰-۱۵ درصد به دلیل زندانی شدن والدین و ۵۰ درصد به دلیل سرراهی بودن در مراکز بهزیستی نگهداری می شوند (۹). کودکان بدسرپرست یا بی سرپرست تحت نظارت مقام قضایی زمانی که تلاش های حرفه ای دست اندرکاران برای بازگرداندن کودک به والد یا والدین یا مراقبین وی نظیر بستگان و خانواده های جایگزین بی نتیجه بماند، به سازمان بهزیستی کشور و مراکز شبه خانواده برای زندگی و

پرورش تحویل داده می شوند (۸).

کیفیت زندگی کودکان بی سرپرست و بدسرپرست تحت مراقبت در مراکز نگهداری شبانه روزی، شناخت عوامل تأثیرگذار بر آن و برنامه ریزی به منظور ارتقای کیفیت زندگی آن ها از موضوعات پراهمیتی اند که کمتر بدان پرداخته شده است (۴). کیفیت زندگی مجموعه ای از رفاه جسمانی، روانی و اجتماعی که به وسیله شخص یا گروهی از افراد درک می شود، است (۱۰). برای دستیابی به کیفیت زندگی خوب «نظریه انتخاب» (Choice Theory) بر پرورش وظیفه شناسی (conscientiousness) در فرد تأکید دارد. فرد بایستی رفتاری را که درصدد اصلاح آن است، شناسایی کند، تمام توجه خود را به آن معطوف سازد و عذر و بهانه ای برای رد مسئولیت خود نیاورد. Glasser در «نظریه انتخاب»، وظیفه شناسی را توانایی برآورده کردن نیازهای شخصی در صورتی که فرد دیگران را از برآورده شدن نیازهایشان محروم نکند، معرفی می کند (۱۱). طبق «نظریه انتخاب» کنترل انسان بر رفتار خود یک کنترل آگاهانه است، بطوری که خودش رفتار کلی خود را انتخاب می کند و خودش مسئول انتخاب های خویش است. انسان خواسته ها، انتظارات و افکار و اعمال خود را طوری انتخاب می کند که بتواند بهترین و خوشایندترین حالت را در خود ایجاد کند. Glasser در نظریه خود معتقد است که «نظریه انتخاب» در مورد بهتر انتخاب کردن است، اما قبل از آن هر فرد باید دلیل انتخاب های خود را درک کند. «نظریه انتخاب» می گوید این خود فرد است که تمام اعمالش را از جمله احساس بدبختیش را انتخاب می کند. بخش مهمی از «نظریه انتخاب» مبتنی بر این پیش فرض است که افراد در نهایت خود تصمیم گیرنده و مسئول زندگی خویش هستند (۱۲).

هرگونه تغییر در زندگی نوجوانان، اعم از خوشایند و ناخوشایند مستلزم نوعی سازگاری (adjustment) مجدد است. تنش زمانی ایجاد می شود که نوجوانان بدسرپرست و بی سرپرست با وقایعی روبرو می شوند که آن ها را تهدیدکننده سلامت روانی و جسمانی خودشان می یابند (۱۳). سازگاری فرایند پیوسته ای است که طی آن تجربیات یادگیری اجتماعی شخص باعث ارضای نیازهای روانی می گردد و امکان کسب توانایی ها و مهارت هایی را فراهم می سازد که از آن طریق با وظیفه شناسی بیشتری می توان به ارضای نیازها پرداخت (۱۲). در این راستا، حیدری ساربان (۱۴) مهم ترین

شناختی شامل جنسیت، سن و مقطع تحصیلی انجام شد. «پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت» (World Health Organization Quality of Life Questionnaire) توسط سازمان جهانی بهداشت در سال ۱۹۹۸ در بریتانیا ساخته شد. این ابزار شامل ۲۶ عبارت است که ۴ مولفه سلامت جسمانی (physical health) ۷ عبارت شامل عبارت های ۳، ۴، ۱۰، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، سلامت روانی (psychological health) ۶ عبارت شامل عبارتهای ۵، ۶، ۷، ۱۱، ۱۹، ۲۶، روابط اجتماعی (social relationships) ۳ عبارت شامل عبارتهای ۲۰، ۲۱ و ۲۲ و سلامت محیطی (environment health) ۸ عبارت شامل عبارت های ۸، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۲۳، ۲۴، ۲۵ می باشد. پاسخ ها در یک طیف لیکرت ۵ درجه ای از اصلاً=۱ تا به شدت=۵ مورد ارزیابی قرار می دهد. ۲ عبارت اول یعنی عبارتهای ۱ و ۲ به هیچ یک از مولفه ها تعلق ندارند. در این ابزار حداقل نمره ۲۶ و حداکثر نمره ۱۳۰ است. نمره بالاتر در این ابزار به معنای کیفیت زندگی بیشتر است. نمره بین صفر تا ۳۳/۳ بیانگر سطح کیفیت زندگی ضعیف، ۳۳/۴ تا ۶۶/۶ سطح کیفیت متوسط و ۶۶/۷ تا ۱۰۰ سطح کیفیت بالا است (۱۷).

سازمان جهانی بهداشت (۱۷) روایی سازه به روش روایی همگرا «پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت» در نمونه ای شامل ۳۰۰ تن زن و مرد از ۱۵ کشور، بررسی و نتایج در دامنه ای از ۰/۲۴ تا ۰/۶۷ گزارش شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ برای نمونه فوق در دامنه ای از ۰/۶۵ تا ۰/۹۱ گزارش کردند.

در پژوهش نجات و همکاران (۱۸) «پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت» در نمونه ای شامل ۱۱۶۷ تن ساکن شهر تهران روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی بررسی و ساختار ۴ عاملی تأیید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ برای نمونه فوق در دامنه ای از ۰/۵۲ تا ۰/۸۴ گزارش کردند. در پژوهش بشارتی و همکاران (۱۹) روایی سازه به روش روایی همگرا «پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت» در نمونه ای شامل ۳۵۰ پرستار شهر گیلان با «سیاهه فرسودگی» (Burnout Inventory) در دامنه ای از ۰/۱- تا ۰/۵- گزارش کردند. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ برای نمونه فوق ۰/۷۰ گزارش شد.

برای سنجش وظیفه شناسی از «سیاهه پنج عاملی نئو»

عامل مؤثر در کیفیت زندگی را وظیفه شناسی معرفی کرده است. Lepine و همکاران (۱۵) در پژوهشی چنین مطرح کردند که شخصیت وظیفه شناس با تحت تأثیر قرار دادن چگونگی واکنش دهی افراد در موقعیت های بحرانی زندگی، بر سازگاری افراد تأثیر می گذارد.

یکی از اعضای مهم جامعه به عنوان یک نهاد سرنوشت ساز، نوجوانان هستند که مسئولیت هدایت و پرورش یک نسل را برعهده دارند. با توجه به اینکه که نوجوانان امروز مادران و پدران فردا هستند و در شکل گیری نسل آینده و ارتقا سلامت اجتماعی نقش مهمی دارند و پایه و اساس سلامت خانواده و جامعه را تشکیل می دهند، چگونگی کیفیت زندگی آن ها قابل توجه است. براساس آنچه که مرور شد به نظر می رسد میزان سازگاری افراد در مواجهه با رویدادهای زندگی تحت تأثیر ویژگیهای شخصیت آن ها به ویژه میزان وظیفه شناسی شان قرار دارد و هر یک از این ها به نوبه خود بر کیفیت زندگی آن ها تأثیر می گذارد. لذا پژوهش حاضر با هدف پیش بینی کیفیت زندگی بر اساس وظیفه شناسی با میانجیگری سازگاری در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست استان تهران انجام شد.

روش کار

روش پژوهش توصیفی- همبستگی و جامعه آماری پژوهش حاضر شامل نوجوانان بدسرپرست و بی سرپرست ساکن در مراکز شبه خانواده استان تهران به تعداد ۱۶۳۹ تن در سال ۱۳۹۸ بودند. با توجه به تعداد ۱۲ نشانگر «indicator» در الگوی مفهومی که به ازای هر نشانگر ۲۰ شرکت کننده پیشنهاد شده است (۱۶) تعداد نمونه در مطالعه حاضر ۲۴۰ تن برآورد شد که با در نظر گرفتن احتمال افت نمونه تعداد ۲۵۸ تن به روش نمونه گیری در دسترس از ۱۹ مرکز واقع در استان تهران انتخاب شدند.

از جمله معیارهای ورودی به پژوهش شامل سکونت مستمر به مدت حداقل ۱ سال در مراکز شبانه روزی خانواده در استان تهران، عدم ابتلاء به بیماری های مزمن جسمانی و روانی، عدم مصرف دارو برای بیماری های خاص و عدم دریافت روان درمانی در طول یکسال گذشته بود که با بررسی پرونده نوجوانان در مراکز مشخص شد. معیار خروج شامل پاسخدهی ناقص به ۲۰ درصد از عبارتهای یک پرسشنامه یا ۲۰ درصد از تمام پرسشنامه ها بود.

جمع آوری داده ها با ابزار های زیر و پرسشنامه جمعیت

روایی همگرا «سیاهه پنج عاملی نئو» بر روی نمونه ای شامل ۱۷۱۷ تن دانشجوی شهر شیراز و تبریز با «نسخه ارزیابی مشاهده گر» (گزارش فرد دیگری در مورد شخص) بررسی کردند. نتایج در دامنه ای بین ۰/۴۵ تا ۰/۶۶ گزارش شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ با نمونه فوق در دامنه ای از ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کردند. انیسی و همکاران (۲۴) روایی سازه به روش روایی همگرا «سیاهه پنج عاملی نئو» بر روی نمونه ای شامل ۶۳۰ تن دانشجویان دانشکده افسری با «پرسشنامه شخصیت آیزنک» (Eysenck Personality Questionnaire) بررسی کردند. نتایج دامنه ای از ۰/۱۳ تا ۰/۶۹ را نشان داد. پایایی به روش همسانی درونی و با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ برای نمونه فوق برای هر یک از مولفه های روان رنجورخویی، برونگرایی، گشودگی به تجربه، توافق پذیری و وظیفه شناسی به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۶۸، ۰/۵۹، ۰/۷۰ و ۰/۸۳ گزارش شد.

«سیاهه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه» (Adjustment Inventory For School Students) توسط Sinha & Sinha در هند در سال ۱۹۹۳ طراحی شد. ابزار شامل ۴۰ عبارت است که ۲ عامل سازگاری اجتماعی (social adjustment) شامل ۲۰ عبارت (شامل عبارت های ۱ تا ۲۰) و سازگاری عاطفی (emotional adjustment) شامل ۲۰ عبارت (شامل عبارت های ۲۱ تا ۴۰) را به صورت بله= صفر و خیر= ۱ مورد ارزیابی قرار می دهد. حداقل نمره در این ابزار صفر و حداکثر نمره ۴۰ است و نمره بالاتر نشانگر سازگاری کمتر فرد است و بالعکس. سطح بندی نمره ها گزارش نشده است (۲۵).

در پژوهش Sinha & Sinha (۲۵) روایی سازه به روش روایی همگرا «سیاهه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه» در نمونه ای شامل ۲۰۰ تن نوجوان هندی ۱۴ تا ۱۸ سال با «سازگاری آموزشی» (Educational Adjustment) بررسی و برای ۲ عامل سازگاری اجتماعی و سازگاری عاطفی به ترتیب ۰/۲۴ و ۰/۱۹ گزارش کردند. ضریب ثبات به روش بازآزمایی با فاصله زمانی ۲ هفته برای نمونه فوق ۰/۹۳ گزارش شده است. در پژوهش Agrawal (۲۶) روایی سازه به روش روایی همگرا «سیاهه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه» در نمونه ای شامل ۱۰۰ تن نوجوان ۱۵ و ۱۶ سال در هند با «مقیاس بهزیستی روانشناختی» (Psychological Well-Being Scale) بررسی و ۰/۷۹ گزارش کرد. پایایی به

(NEO Five-Factor Inventory) که توسط Costa & McCrae در اوکراین در سال ۱۹۹۸ طراحی شده، استفاده شد. ابزار شامل ۶۰ عبارت است که ۵ مولفه روان رنجورخویی (neuroticism) شامل ۱۲ عبارت با عبارت های ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱، ۲۶، ۳۱، ۳۶، ۴۱، ۴۶، ۵۱، ۵۶؛ برون گرایی (extraversion) شامل ۱۲ عبارت با عبارت های ۲، ۷، ۱۲، ۱۷، ۲۲، ۲۷، ۳۲، ۳۷، ۴۲، ۴۷، ۵۲، ۵۷؛ گشودگی به تجربه (openness to experience) شامل ۱۲ عبارت با عبارت های ۳، ۸، ۱۳، ۱۸، ۲۳، ۲۸، ۳۳، ۳۸، ۴۳، ۴۸، ۵۳، ۵۸؛ توافق پذیری (agreeableness) شامل ۱۲ عبارت با عبارت های ۴، ۹، ۱۴، ۱۹، ۲۴، ۲۹، ۳۴، ۳۹، ۴۴، ۴۹، ۵۴، ۵۹ و وظیفه شناسی (conscientiousness) شامل ۱۲ عبارت با عبارت های ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵، ۳۰، ۳۵، ۴۰، ۴۵، ۵۰، ۵۵، ۶۰ می باشد. پاسخ ها را در یک طیف لیکرت ۵ درجه ای از کاملاً مخالفم= صفر؛ مخالفم= ۱؛ نظری ندارم= ۲؛ موافقم= ۳؛ تا کاملاً موافقم= ۴ مورد ارزیابی قرار می دهد. عبارت های ۱، ۳، ۸، ۹، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۸، ۲۳، ۲۴، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۳۳، ۳۸، ۳۹، ۴۲، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۸، ۵۴، ۵۵، ۵۷ به صورت معکوس نمره گذاری می شوند. حداقل نمره در این ابزار برای هر عامل صفر و حداکثر نمره ۴۸ است و نمره بالاتر در هر عامل به معنای سطح بالاتری از آن صفت و ویژگی است (۲۰).

در پژوهش حاضر از مولفه وظیفه شناسی با ۱۲ عبارت استفاده شد.

در پژوهش Costa & McCrae (۲۱) روایی سازه به روش روایی همگرا «سیاهه پنج عاملی نئو» بر روی نمونه ای شامل ۲۰۰۰ تن آمریکایی را با «سیاهه شخصیتی چند مرحله ای مینه سوتا» (Minnesota Multiphasic Personality Inventory) برابر با ۰/۵۰ و پایایی به روش همسانی درونی و با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ برای نمونه فوق در دامنه ای از ۰/۶۸ تا ۰/۸۶ گزارش کردند. در پژوهش Rabadi & Rabadi (۲۲) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی «سیاهه پنج عاملی نئو» بر روی نمونه ای شامل ۶۵۳ تن دانشجو در اردن بررسی و نتایج ۵ عامل را تأیید کرد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ برای نمونه فوق برای هر یک از عامل های روان رنجورخویی، برونگرایی، گشودگی به تجربه، توافق پذیری و وظیفه شناسی به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۷۳، ۰/۷۴، ۰/۸۲ و ۰/۷۶ گزارش شد.

گروسی فرشی و همکاران (۲۳) روایی سازه به روش

ماندن و حریم خصوصی افراد رعایت شد و به شرکت کننده ها اطمینان داده شد که شرکت در پژوهش هیچگونه آسیبی احتمالی برای شرکت کنندگان ندارد.

برای تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی از جمله میانگین و انحراف معیار و روش الگویابی معادلات ساختاری به شرط برقراری پیش فرض های معادلات ساختاری استفاده شد. پیش فرض های نرمال بودن و نرمال بودن توزیع چند متغیری با استفاده از چولگی (skewness)، کشیدگی (kurtosis) و فاصله مهلنوبایس (Mahalanobis distance) و عدم وجود رابطه همخطی (alignment) در بین متغیرهای پیش بین با استفاده از ضریب تحمل (distance tolerance) و تورم واریانس (variance inflation) بررسی شد. برای آزمون برازش الگوی معادلات ساختاری از شاخص های نیکویی برازش مجذور کای (Chi Square) با مقدار احتمال بزرگتر از ۰/۰۵؛ مجذور کای هنجار شده (Normed Chi Square) با نقطه برش کوچکتر از ۳؛ «ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب» (Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)) با نقطه برش کوچکتر از ۰/۰۸؛ شاخص نکویی برازش (Goodness of Fit Index (GFI)) با نقطه برش کوچکتر از ۰/۹۵؛ شاخص تعدیل شده برازندگی (Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)) با نقطه برش بزرگتر از ۰/۹۰ و شاخص نکویی تطبیقی (Comparative Fit Index (CFI)) با نقطه برش کوچکتر از ۰/۹۵ استفاده شد. داده ها با نرم افزارهای اس پی اس نسخه ۲۴ و آموس نسخه ۲۴ و روش برآورد «بیشینه احتمال» (Maximum Likelihood) تحلیل شد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۱۲۷ دختر و ۱۲۱ پسر نوجوان بی سرپرست و بدسرپرست با میانگین \pm انحراف معیار سنی $15/45 \pm 2/02$ حضور داشتند. در بین این نوجوانان ۵۱ تن (۲۰/۹ درصد) در مقطع ابتدایی، ۹۴ تن (۳۶/۴ درصد) در مقطع راهنمایی و ۶۹ تن (۲۶/۷ درصد) در مقطع دبیرستان مشغول به تحصیل و ۴۱ تن از آن ها ترک تحصیل کرده بودند. ۱۰ تن از شرکت کننده ها جنسیت خود را اعلام نکردند. جدول ۱ میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین سازگاری عاطفی و اجتماعی، وظیفه شناسی و مولفه های کیفیت زندگی را نشان می دهد.

روش دونیمه کردن برای نمونه فوق ۰/۹۵ گزارش شده است.

در پژوهش نویدی (۲۷) روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی «سیاه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه» بر روی نمونه ای شامل ۱۶۴ دانش آموز دبیرستانی بررسی و ساختار دو عاملی تأیید شد. پایایی به روش دونیمه کردن برای نمونه فوق در دامنه ای از ۰/۹۰ تا ۰/۹۶ گزارش شد. نظامی و آزموده (۲۸) روایی سازه به روش روایی همگرا «سیاه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه» بر روی نمونه ای شامل ۱۰۰ دانش آموز دختر نوجوان شهر تبریز با «پرسشنامه طرحواره های فرزندپروری یانگ» (Youngs Parenting Schemas Questionnaire) بررسی و نتایج در دامنه ای ۰/۶۲ تا ۰/۷۸ گزارش شد. پایایی به روش دونیمه کردن برای نمونه فوق ۰/۹۵ گزارش شد.

در پژوهش حاضر روایی محتوا به روش کیفی «پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت»، «پرسشنامه پنج عاملی نئو» (مولفه وظیفه شناسی) و «پرسشنامه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه» برای تمام عبارت ها مورد تأیید ۵ تن از مدرسین هیأت علمی روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن قرار گرفت. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ ابزارها بر روی ۲۴۰ تن نوجوان بدسرپرست و بی سرپرست که در پژوهش حاضر شرکت داشتند، برای مولفه های سلامت جسمانی، سلامت روانی، روابط اجتماعی و سلامت محیطی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۶۹، ۰/۷۲ و ۰/۷۸؛ برای وظیفه شناسی ۰/۷۱ به دست آمد. پایایی به روش دونیمه کردن بر روی نمونه فوق، برای مولفه های سازگاری اجتماعی و سازگاری عاطفی به ترتیب ۰/۶۸ و ۰/۷۳ به دست آمد.

در پژوهش حاضر با کسب مجوز از دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن و بهزیستی استان تهران و هماهنگی با مسئولین دانشگاه رودهن و بهزیستی تهران، به مراکز شبه خانواده استان تهران مراجعه شد. پس از ارائه توضیحات مختصری درباره نحوه تکمیل پرسشنامه ها، نوجوانان به تنهایی و در فضایی آرام و فقط با حضور پژوهشگر در اتاق مدیر مسئول مراکز شبه خانواده به پرسشنامه ها پاسخ می دادند. تکمیل پرسشنامه ها ۲۰ تا ۳۰ دقیقه زمان برد. در پژوهش حاضر پرسشنامه ها به مدت ۱۲ ماه و در سال ۱۳۹۸ جمع آوری شد.

در این پژوهش اصول اخلاقی از جمله رازداری، محرمانه

جدول ۱: میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

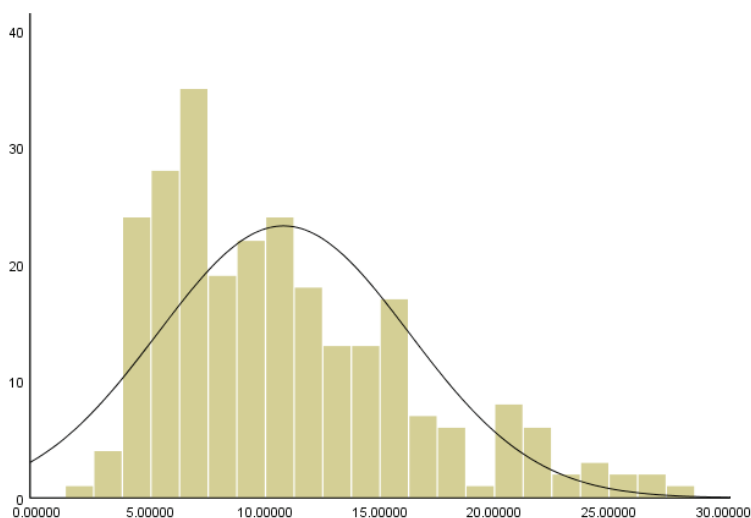
متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. سازگاری - عاطفی	-						
۲. سازگاری - اجتماعی	۶۴/۰**	-					
۳. وظیفه‌شناسی	-۳۱/۰**	-۳۳/۰**	-				
۴. کیفیت زندگی - سلامت جسمانی	-۴۲/۰**	-۳۴/۰**	۳۲/۰**	-			
۵. کیفیت زندگی - سلامت روانی	-۳۷/۰**	-۳۰/۰**	۳۷/۰**	۵۹/۰**	-		
۶. کیفیت زندگی - روابط اجتماعی	-۲۶/۰**	-۲۴/۰**	۲۹/۰**	۵۷/۰**	۶۴/۰**	-	
۷. کیفیت زندگی - سلامت محیطی	-۳۲/۰**	-۳۱/۰**	۲۸/۰**	۶۲/۰**	۴۱/۰**	۴۸/۰**	-
میانگین ± انحراف معیار	۳۵/۴ ± ۸/۶	۷۳/۳ ± ۴۵/۸	۹۰/۴ ± ۹/۲۰	۰۸/۵ ± ۹/۲۵	۵۲/۴ ± ۲/۲۰	۹۹/۲ ± ۳/۱۰	۴۸/۵ ± ۱/۲۳

*P<۰/۰۵

**P<۰/۰۱

مقادیر ضریب تحمل متغیرهای پیش‌بین بزرگ‌تر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس آن‌ها کوچک‌تر از ۱۰ است. بنابراین، مفروضه عدم وجود همخطی نیز در بین داده‌ها برقرار بود. لازم به توضیح است که مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری از طریق تحلیل اطلاعات مربوط به فاصله مهلنوبایس (به ترتیب برابر با ۱/۵۳ و ۳/۸۶) و ترسیم نمودار آن مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت این نتیجه حاصل شد که مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری نیز در بین داده‌ها برقرار است. شکل ۱ نمودار هیستوگرام مربوط به نمره مهلنوبایس بعد از حذف پرت‌های چند متغیری را نشان می‌دهد.

جدول ۱ نشان می‌دهد هر ۲ عامل سازگاری عاطفی و اجتماعی با مولفه‌های کیفیت زندگی (سلامت جسمانی، سلامت روانی، روابط اجتماعی و سلامت محیطی) به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ همبسته بودند. وظیفه‌شناسی به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۱ با مولفه‌های کیفیت زندگی همبستگی داشتند. لازم به توضیح است که براساس دستورالعمل «پرسشنامه سازگاری برای دانش آموزان مدرسه» نمره بالا به معنای سازگاری پایین است. یکی از مفروضه‌های مهم الگویابی معادلات ساختاری، عدم وجود رابطه همخطی است. این مفروضه به این موضوع می‌پردازد که متغیرهای پیش‌بین در یک الگو همپوشانی بالاتر از ۶۴ درصد نداشته باشند (۱۶). نتایج نشان داد که

شکل ۱: نمودار هیستوگرام مربوط به توزیع داده‌های فاصله مهلنوبایس

جدول ۲ شاخص های برازندگی الگوی اندازه گیری و نشان می دهد. شاخص های برازندگی الگوی ساختاری پژوهش حاضر را

جدول ۲: شاخص های برازش الگوی اندازه گیری و ساختاری

شاخص های برازندگی	الگوی اندازه گیری	الگوی ساختاری
مجذور کای	۴۱/۱۱	۶۸/۳۰
مجذور کای هنجار شده	۱/۷۱	۲/۲۰
شاخص نکویی برازش	۰/۹۶۴	۰/۹۵۰
شاخص تعدیل شده برازندگی	۰/۹۳۲	۰/۹۱۱
شاخص نکویی تطبیقی	۰/۹۸۷	۰/۹۷۴
ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب	۰/۰۵۳	۰/۰۶۸

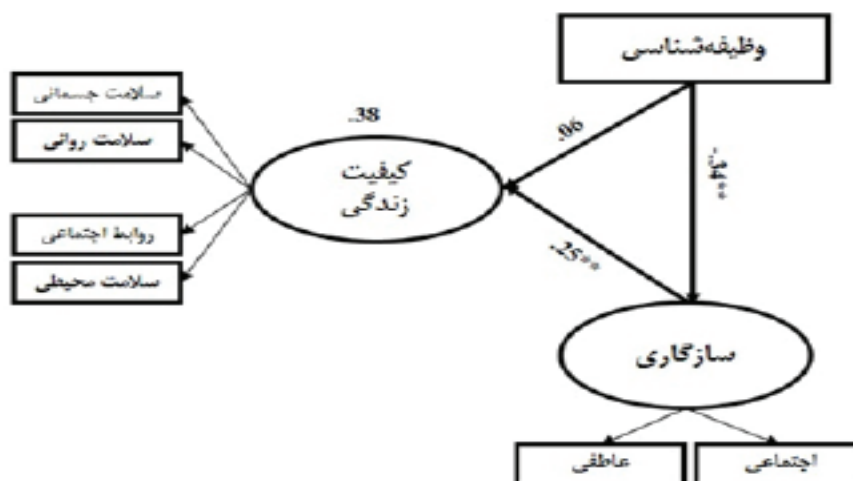
جدول ۲ نشان می دهد، شاخص های برازندگی حاصل از تحلیل عاملی تاییدی از برازش مطلوب الگو اندازه گیری و ساختاری پژوهش با داده های گردآوری شده حمایت کردند.

جدول ۳: ضرایب مسیر بین متغیرهای پژوهش در الگوی ساختاری

متغیر پیش بین	برآورد اثر غیراستاندارد نشده	خطای معیار	برآورد اثر استاندارد شده	مقدار احتمال
ضریب مسیر مستقیم وظیفه شناسی - کیفیت زندگی	۰/۰۵۷	۰/۰۶۴	۰/۰۶۹	۰/۳۹۵
ضریب مسیر مستقیم سازگاری - کیفیت زندگی	-۰/۲۷۷	۰/۰۹۰	-۰/۲۵۸	۰/۰۰۱
ضریب مسیر مستقیم وظیفه شناسی - سازگاری (پایین)	-۰/۲۸۹	۰/۰۹۷	-۰/۳۴۲	۰/۰۰۱
ضریب مسیر غیرمستقیم وظیفه شناسی - کیفیت زندگی	۰/۱۵۶	۰/۰۴۲	۰/۰۸۸	۰/۰۱۱
ضریب مسیر کل وظیفه شناسی - کیفیت زندگی	۰/۱۴۴	۰/۱۰۷	۰/۱۵۷	۰/۰۰۱

جدول ۳ نشان می دهد ضریب مسیر کل بین وظیفه شناسی و کیفیت زندگی ($\beta=0/156, P<0/01$) مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر غیرمستقیم بین سازگاری و کیفیت زندگی ($\beta=-0/258, P<0/01$) منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود.

جدول ۳ نشان می دهد ضریب مسیر کل بین وظیفه شناسی و کیفیت زندگی ($\beta=0/156, P<0/01$) مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر مستقیم بین سازگاری و کیفیت زندگی ($\beta=-0/258, P<0/01$) منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر مستقیم بین

شکل ۱. الگوی ساختاری ضرایب مسیر بین متغیرهای پژوهش با استفاده از داده های استاندارد

همچنان که شکل فوق نشان می‌دهد مجذور همبستگی‌های چندگانه برای کیفیت زندگی که بر روی آن درج شده برابر با ۰/۳۸ بود، این موضوع نشان می‌دهد که ۳۸ درصد از واریانس کیفیت زندگی را تغییرات در نمره‌های وظیفه‌شناسی و سازگاری تبیین می‌کند.

بحث

پژوهش حاضر با هدف پیش بینی کیفیت زندگی بر اساس وظیفه‌شناسی با میانجیگری سازگاری در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست استان تهران انجام شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد کیفیت زندگی در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست براساس وظیفه‌شناسی پیش بینی می‌شود. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش حیدری ساریان (۱۴) همسو است. آن‌ها دریافتند که از مهم‌ترین عوامل مؤثر در کیفیت زندگی را تکامل ساختاری و رشد شخصیت و ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی معرفی کرده است. در تبیین یافته حاضر می‌توان گفت پایبندی به نظم و قوانین، کوشایی و مسئولیت پذیری، کنترل تکانه و متعارف بودن از ویژگی‌های افراد وظیفه‌شناس است (۲۹). انسان وظیفه‌شناس قادر است با ارزیابی دوباره خواسته‌ها و رفتارهایش به انتخاب‌های بهتری برای دست یافتن به رضایت از زندگی دست بزند، در نهایت به یک زندگی منعطف‌تر، معنادارتر و لذت بخش تر دست یابد (۳۰). براساس «نظریه انتخاب» که به دلیل آن که رفتار انتخاب شده است، کناره‌گیری از مسئولیت شخصی و وظیفه‌شناسی نسبت به نیازهای خود یا مقصر دانستن دیگران یا جامعه برای مشکلات غیر قابل پذیرش است (۳۱). در «نظریه انتخاب» اعتقاد براین است که زمانی که فرد نیازهای خود را بشناسد و مسئولیت زندگی خویش را در صورت نامطلوب بودن بر عهده گرفته (۳۲) و علی‌رغم مخاطرات مربوط به زندگی و نیازهای خود وظیفه‌شناسانه عمل خواهد کرد (۳۳) و بدین ترتیب، به واسطه مسئولیت پذیری، نوجوانان وظیفه‌شناس قادر خواهند بود، زندگی خود را طوری اداره کرده که کیفیت زندگی بالاتری را تجربه کنند (۳۴).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد کیفیت زندگی در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست براساس سازگاری پیش بینی می‌شود. این نتایج با یافته حاصل از پژوهش Lepine و همکاران (۱۵) همسو است. در تبیین یافته حاضر می‌توان گفت مشکلات سازگاری کودکان بی سرپرست مولود روابط

نامطلوب با والدین است. کودکانی که بر اثر جدایی پدر و مادر از هم، یا بر اثر غفلت و بی‌اعتنایی نسبت به تربیت آن‌ها، از راهنمایی و تشویق محروم بوده‌اند، مفاهیم نادرستی از جهان می‌یابند و در بزرگسالی دشمن اجتماع می‌شوند (۳۵). جدایی کودک از والدین، به خصوص مادر، موجب عدم توانایی در برقراری رابطه عاطفی سالم و صحیح و به دنبال آن عدم سازگاری عاطفی به هنگام بلوغ می‌شود. عدم مراقبت پیوسته از کودک دلیلی برای عدم انطباق کودک و خانواده، مشکلات رفتاری، شناختی، هیجانی، رشدی و مشکلات اجتماعی او می‌شود (۳۶). به طور کلی، بی‌سرپرستی سبب ایجاد مشکلاتی در زمینه‌های اجتماعی، هیجانی و تحصیلی برای دانش‌آموزان می‌شود که درک کامل آن نیازمند توجه به حوزه‌های اجتماعی، عاطفی و رفتاری زندگی فرد است. بدین ترتیب، مشکلات نوجوانان بدسرپرست و بی‌سرپرست موجب می‌شود کیفیت زندگی ضعیف‌تری را نسبت به دیگران تجربه کنند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد کیفیت زندگی در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست براساس وظیفه‌شناسی با میانجیگری سازگاری پیش بینی می‌شود. این نتایج با یافته حاصل از پژوهش‌های حیدری ساریان (۱۴) و Lepine و همکاران (۱۵) همسو بود. در تبیین یافته حاضر می‌توان گفت بسیاری از نوجوانان بدسرپرست و بی‌سرپرست هرگز رفتار مناسب را برای موقعیت‌های اجتماعی در تعامل با دیگران یاد نگرفته‌اند. بدیهی است رشد مهارت‌های اجتماعی به منظور سازگاری عاطفی و اجتماعی در روابط بین فردی نیازمند سلامت عاطفی-روانی و هوشمندی هیجانی است. بدین ترتیب، مهارت‌های اجتماعی به رفتارهای آموخته شده و مقبول جامعه اطلاق می‌شود؛ رفتارهایی که شخص می‌تواند با دیگران به گونه‌ای ارتباط متقابل برقرار کند که به بروز پاسخ‌های مثبت و پرهیز از پاسخ‌های منفی می‌انجامد و موجب سازگاری اجتماعی فرد می‌شود (۳۷). افراد با سازگاری مثبت قادر به انطباق مؤثر با نیازهای زندگی هستند، اما افراد با سازگاری منفی راهبردهای انطباقی نامناسب دارند و یا فاقد مهارت‌های انطباقی لازم هستند. مهارت‌های اجتماعی را به عنوان رفتارهایی تعریف کرده‌اند که استقلال، قابلیت پذیرش و کیفیت مطلوب زندگی را بهبود می‌بخشد. مهارت‌های اجتماعی را به عنوان رفتارهایی تعریف کرد که برای بهبود پیامدهای ارتباطی مثبت مانند پذیرش همسالان و دوستی در نظر گرفته

نوجوانان بدسرپرست و بی سرپرست به منظور ارتقای سازگاری و کیفیت زندگی شان گنجانده شود. در پژوهش حاضر شرکت کننده ها را نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ ساله ای تشکیل می دادند که به لحاظ پایه تحصیلی از سن خود عقب تر بودند و پژوهشگر قادر به کنترل پایه تحصیلی این نوجوانان نبود که از محدودیت های مطالعه می باشد.

سیاسگزاری

این مطالعه بخشی از نتایج رساله دکتری محدثه سلطان تبار شهاب الدینی، رشته مشاوره، با راهنمایی خانم دکتر پاتنه آجهانگیر در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن است که در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۸ با کد ۱۱۳۲۱۶۰۲۹۷۱۰۰۲ در سامانه پژوهشیار دانشگاه آزاد اسلامی به نشانی <https://ris.iau.ac.ir> ثبت شده است. بدین وسیله از همه نوجوانانی که در این پژوهش شرکت کردند، همچنین مسئولین دانشگاه آزاد اسلامی که با همکاری خود امکان این پژوهش را فراهم آوردند تشکر و قدردانی می شود.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله حاضر هیچ گونه تضاد منافی را گزارش نکردند.

می شود (۳۸). نوجوانانی که براساس «نظریه انتخاب» بر نوعی بر رفتار و عملکرد خود کنترل دارند و مسئولیت آن را پذیرفته اند می توانند، سازگاری روانی- اجتماعی بیشتری از خود نشان می دهند. وظیفه شناسی بالا در این نوجوانان موجب می شود، تنش و تکانه های خود را با اراده تحمل و مدیریت کرده و در یک فرصت از آنجا که از قدرت انطباق پذیری، واقعیت آزمایی و حل مسئله برخوردارند، از آن برای انجام کار سازنده استفاده نمایند که در نهایت موجب رضایت از زندگی و کیفیت زندگی خوب در این افراد می شود (۳۹). در یک جمع بندی می توان گفت نوجوانان بدسرپرست و بی سرپرستی که در مواجهه با تنش های زندگی، انطباق و سازگاری ضعیف تری را به دلیل عدم وظیفه شناسی و مسئولیت پذیری نسبت به نیازهای خود نشان می دهند، در نتیجه، بیشتر به پیامدهای منفی زندگی دچار می شوند و کیفیت زندگی پایین تری را تجربه می کنند.

نتیجه گیری

نتایج نشان داد کیفیت زندگی بر اساس وظیفه شناسی با میانجیگری سازگاری در نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست پیش بینی می شود. لذا پیشنهاد می شود، وظیفه شناسی را در درس و آموزش های کودکان و نوجوانان به ویژه

References

1. Keating DP I, Demidenko M, Kelly D. Cognitive and Neurocognitive Development in Adolescence. Reference Module in Neuroscience and Biobehavioral Psychology: Elsevier; 2019. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-809324-5.23636-5>
2. Page CE, Coutellier L. Adolescent stress disrupts the maturation of anxiety-related behaviors and alters the developmental trajectory of the prefrontal cortex in a sex- and age-specific manner. *Neuroscience*. 2018;390:265-77. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S030645221830575X> <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2018.08.030>
3. Moghadam R, Tabibi J, Riahi, Hajinabi K. [A comparative study of adolescent and youth health status: A systematic review]. *Journal of Health Promotion Management*. 2019;8(6):67-75. <http://jhpm.ir/article-1-1097-en.html>
4. Sarempour M, Ghojari B, Bagheri F. [The role of attachment to parents in the quality of life of without /with bad caregivers' girls mediated by self-compassion]. *Positive Psychology Research*. 2020;6(3):1-12. https://pppls.ui.ac.ir/article_25286.html?lang=en
5. Fagbamigbe AF, Adebawale AS, Ajayi I. An assessment of the nutritional status of ART receiving HIV-orphaned and vulnerable children in South-West Nigeria. *Heliyon*. 2019;5(12):e02925-e. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6909062/> <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019.e02925>
6. Hong Y, Chi P, Li X, Zhao G, Zhao J, Stanton B, Li L. Community-based family-style group homes for children orphaned by AIDS in rural China: An ethnographic investigation. *Health Policy and Planning*. 2015;30(7):928-37. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25124083/> <https://doi.org/10.1093/heapol/czu093>
7. Moffa M, Cronk R, Fejfar D, Dancausse S, Padilla LA, Bartram J. A systematic scoping review of hygiene behaviors and environmental health conditions in institutional care settings for orphaned and abandoned children. *The Science of the Total Environment*. 2019;658(1):1161-

74. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048969718351593>
<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2018.12.286>
8. Sanatnegar S, Hassanabadi HR, Asgharinekah M. The effectiveness of group story therapy on reducing hopelessness and loneliness of female children in family-like community centers. *Quarterly of Applied Psychology*. 2013;6(24):7-23. <https://www.sid.ir/paper/151751/en>
 9. Kahnooji M, Rashidinejad H. [The effect of life skills education on children's mental health of family-like centers of well-being organization]. *Journal of Fundamentals of Mental Health*. 2017;19(4):295-299. http://eprints.mums.ac.ir/179/1/JFMH_Volume%2019_Issue%204_Pages%20295-299-2.pdf
 10. Seifi Z, Asgari F. [Evaluation of the effectiveness of "self-awareness skills training" and "anger management training" on the quality of life of mothers with working teenagers in Qom]. *Journal of Health Promotion Management*. 2022;11(6):68-78. https://jhpm.ir/browse.php?a_id=1517&sid=1&slc_lang=en
 11. Glasser W. *For parents and teenagers: Dissolving the barrier between you and your teen*. New York: Harper Perennial; 2003. <https://www.amazon.com/Parents-Teenagers-Dissolving-Barrier-Between/dp/0060007990>
 12. Glasser W. *Take Charge of Your Life: How to Get What You Need with Choice Theory Psychology*. United States: IUniverse Publishing; 2013. <https://www.amazon.com/Take-Charge-your-Life-Psychology/dp/1462037437>
 13. Baghcheghi N, Ashktorab T, Seyedfatemi N, Baghestani A. [Relationship of coping strategies with quality of life in women living with husband on hemodialysis]. *Avicenna Journal of Nursing and Midwifery Care*. 2017;25(1):9-17. <https://nmj.umsha.ac.ir/article-1-1624-en.html>
<https://doi.org/10.21859/nmj-25012>
 14. Heydari Sareban V. [Study and analysis of factors effective on social responsibility of rural youth (Case study: Rural areas of Ardabil city)]. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*. 2019;9(30):113-36. https://gaij.usb.ac.ir/article_4528.html?lang=en
 15. Lepine JA, Colquitt JA, Erez A. Adaptability to changing task contexts: Effects of general cognitive ability, conscientiousness, and openness to experience. *Personnel Psychology*. 2000;53(3):563-93. <https://psycnet.apa.org/record/2000-00566-002>
<https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2000.tb00214.x>
 16. Kline RB. *Principles and practice of structural equation modeling*. United States: Guilford Publications; 2016. <https://www.amazon.com/Principles-Practice-Structural-Equation-Methodology/dp/146252334X>
 17. World Health Organization. *The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): Development and general psychometric properties*. *Social Science & Medicine*. 1998;46(12):1569-85. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277953698000094>
[https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(98\)00009-4](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(98)00009-4)
 18. Nejat S, Montazeri A, Holakouie Naieni K, Mohammad K, Majdzadeh SR. [The World Health Organization quality of Life (WHOQOL-BREF) questionnaire: Translation and validation study of the Iranian version]. *Journal of School of Public Health and Institute of Public Health Research*. 2006;4(4):1-12. https://sjsph.tums.ac.ir/browse.php?a_id=187&sid=1&slc_lang=en
 19. Besharati F, pourghane p, Farahbod F, Yousefpour Gelsefidi H. [Relationship between job burnout and quality of life of nurses in hospitals of Guilan University of Medical Sciences]. *Journal of Caspian Health and Aging*. 2019;4(2):1-9. <https://cjhaa.mubabol.ac.ir/article-1-105-en.html>
 20. Costa PT, McCrae RR. *The NEO-PI/NEO-FFI manual supplement*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources; 1989. https://books.google.com/books/about/NEO_PI_FFI_Manual_Supplement_for_Use_wit.html?id=RkiNHAAACAAJ
 21. Costa PT, McCrae RR. *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources; 1992. https://www.researchgate.net/publication/240133762_Neo_PI-R_professional_manual
 22. Rabadi RI, Rabadi AD. Validation of the psychometric properties of the NEO-FFI-3 in an Arabic context. *Psychology Research and Behavior Management*. 2021;14(1):947-56. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34262365/>
<https://doi.org/10.2147/PRBM.S312829>
 23. Garoosi Farshi MT, Mehryar AH, Ghazi Tabatabaee M. [Application of The NEOPI-R test and analytic evaluation of it's characteristics and factorial structure among Iranian university students]. *Al-Zahra Human Sciences Quarterly*. 2001;11(39):173-98. <https://www.sid.ir/>

- paper/13971/en
24. Anisi J, Majdiyan M, Joshanloo M, Ghoharikamel Z. [Validity and reliability of NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) on university students]. *International Journal of Behavioral Sciences*. 2012;5(4):351-355. http://www.behavsci.ir/article_67753.html
 25. Sinha AP, Singh RP. *Manual of adjustment inventory for school students (AISS)*. Agra: National Psychological Corporation; 1993. <https://www.studocu.com/in/document/jawaharlal-nehru-university/biotechnology/manual-for-adjustment-inventory-for-school-students-aiss/11374600>
 26. Agrawal B. Self-Esteem, adjustment, psychological well-being and academic performance of secondary school students. *Ilkogretim Online - Elementary Education Online*. 2020;19(3):4778-4797. <https://www.ilkogretim-online.org/?mno=78837>
 27. Navidi A. [The efficacy of anger management training on adjustment skills of high school male students in Tehran]. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2008;14(55):394-403. https://ijpcp.iuims.ac.ir/browse.php?a_id=609&sid=1&slc_lang=en
 28. Nazami L, Azemodh M. [Social adjustment prediction based on parenting schemas and parent-child attachment styles in teenage girl students in Tabriz city]. *Women and Family Studies*. 2019;12(43):145-65. https://jwsf.tabriz.iau.ir/article_668809.html?lang=en
 29. Roberts BW, Walton KE, Bogg T. Conscientiousness and health across the life course. *Review of General Psychology*. 2005;9(2):156-68. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.9.2.156>
 30. Glasser C. *A Choice Theory Psychology Guide to Happiness: How to Make Yourself Happy (the Choice Theory in Action Series)*. United States: Independently published; 2019. <https://www.amazon.com/Choice-Theory-Psychology-Guide-Happiness/dp/1071219162>
 31. Wubbolding RE. *Reality Therapy (Theories of Psychotherapy Series)*. United States: American Psychological Association; 2012. <https://www.amazon.com/Reality-Therapy-Theories-Psychotherapy-Wubbolding/dp/1433808536>
 32. Lennon B. *A Choice Theory Psychology Guide To Stress: Ways of Managing Stress in Your Life (Choice Theory in Action)*. United States: Independently published; 2019. <https://www.amazon.com/Choice-Theory-Psychology-Guide-Stress/dp/1097623971>
 33. Glasser C. *A Choice Theory Psychology Guide to Happiness: How to Make Yourself Happy (The Choice Theory in Action Series)*. United States: Independently published; 2019. <https://www.amazon.com/Choice-Theory-Psychology-Guide-Happiness/dp/1071219162>
 34. Glasser W. *Take Charge of Your Life: How to Get What You Need With Choice Theory Psychology*. United States: iUniverse Publishing; 2011. <https://www.amazon.com/Take-Charge-your-Life-Psychology/dp/1462037437#:~:text=In%20Take%20Charge%20of%20Your,your%20personal%20freedom%20and%20choice.>
 35. Whetten K, Ostermann J, Whetten R, O'Donnell K, Thielman N. More than the loss of a parent: potentially traumatic events among orphaned and abandoned children. *Journal of Traumatic Stress*. 2011;24(2):174-82. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3610328/> <https://doi.org/10.1002/jts.20625>
 36. Danesh E, Nikomanesh N, Saliminia N, Sabeghi L, Shamshiri M. [Relationship between mothers' personality traits with perfectionism in their adolescent daughters]. *Journal of Applied Psychology*. 2014;8(32):63-78. https://apsy.sbu.ac.ir/article_96246_51df4fba661602e4f7a8145793c2e002.pdf
 37. Nikooyeh E, Zarani F, Fathabadi J. [The mediating role of social skills and sensation seeking in the relationship between trait emotional intelligence and school adjustment in adolescents]. *Journal of Adolescence*. 2017;59(1):45-50. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28554077/> <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.05.012>
 38. Yarmohammadian A, Sharafirad H. [Analysis of relationship between emotional intelligence and social adjustment in teenager male students]. *Journal of Applied Sociology*. 2011;22(4):35-50. https://jas.ui.ac.ir/article_18242.html?lang=en
 39. Zahed-Babelan A, Moenikia M. [The role of emotional intelligence in predicting students' academic achievement in distance education system]. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2010;2(2):1158-63. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042810002041> <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.164>